

SCHNEELOCH (HÓLYUK) EXPEDÍCIÓ

2000. 02. 18–26.

Ausztria híres városától, Salzburgtól délre található a 2411 m magaságú Tennengebirge (Tennen-hegység), melynek 1700–2000 m körüli karsztplatója jelentős barlangoknak ad otthont.

A híres Eisriesenwelt jégbarlangja is ebben a hegységben található, 42 km-es kiterjedésével. A hegység északi oldalán (Golling és Abtenau között) 1615 m tszf. magasságban nyílik a Schneeloch-barlang bejárata. Ausztriában ez volt az első barlang, amely átlépte a -1000 m-es mélységet.

Bejárata régóta ismert, hatalmas szádáját hó zárta el. 1975-ben Mindenszentek napján észlelték, hogy a bejárat nyitott. A „Landesverein für Höhlenkunde” csapata feltárta +70 m-ig, míg a „Grupe Spéleo Alpin Belge” -100 m-ig. 1977 szeptemberében a „Warszawa AKS” és a „GSAB” lengyeleit feltartóztatta egy nehéz és szűk kanyon, -300 m-en (Roboter-kanyon). 1978. augusztus 19-től 28-ig a „GSAB” a szűkületek ellenére továbbjutott felfelé +132 m-ig, lefelé -902 m-ig. Novemberben visszatértek, ekkor érték el a végponti szifont -954 m-nél.

A „GSAB” utolsó expedíciója 1979-ben volt, amikor Georges Feller beúszta a szifonban -15 m-ig, így a Hólyuk teljes mélysége -1101 m lett.

A dachsteini mészkőben keletkezett barlang természetes szádája jól látható, amint az ember eléri a karsztplató peremét. A lengyelek által feltárt ezres két különálló ágra bontható. A nagyobbik a felszín közeli, folyamatosan emelkedő járat, amely délnyugati irányban húzódik.

A mélyebb és jóval szűkebb részek (-969 m) tipikus magashegyi aknabarlang képét adják. Iránya kelet-nyugati, a magyar csapat által feltárt új részek is ezt az irányt követik.

A 15 m széles bejáratot elhagyva kisebb akna következik, utána felfelé kell tartanunk, így érjük el a bivakos termet, melyből balra indul a végponthoz vezető út.

Jobbra felfelé kapaszkodva a Hatalmas-alagutat érjük el. Az alagútból kötél segítségével jutunk el a Piknikhülle-ba, amely a barlang legnagyobb terme. A teremből el lehet jutni a Knirps-aknához, ahol még van lehetőség kutatásra.

Az alagúton jobbra kis jégmászással és kötélbiztosítással bejuthatunk a Páncél-terembe. Itt egy kapaszkodó kötél rögzítése után mászhatunk be a Homokos-folyosó fosszilis járatába. Omladékon kapaszkodva jutunk fel a legmagasabb pontra a barlangban (+132 m).

Az FTSK barlangkutató csoport 1999-ben tűzte ki célul a barlang bejárását. Ez év novemberében terepbejárást hajtottunk végre a barlang felső szakaszában. Sajnos az idő nem volt kegyes hozzánk, folyamatosan esett a hó, komoly akadályokat torlaszolja elénk a bejárat eléréséhez.

Egy nap kényszerpihenő után, csodálatos időre ébredtünk, de a combig érő hó taposását ezzel nem úszhattuk meg. Dékány Péter csapattársunk nagy segítségünkre volt, mint hegymászó vezette a csapatot a meredek hegyoldalon.

Szerencsénkre a meredek részeket erdő borította, így a lavinaveszély is csökkent valamelyest.

Az erdőt magunk mögött hagyva, a plató szélén házak álltak, ekkor még nem is sejtettük, hogy a téli extrém expedíciónk az egyik fűskamrán fog múlni. A látottak alapján úgy döntöttünk, hogy jövő februárban visszatérünk a barlangba.

Felszerelésünk összeállításában lényeges szempont volt a súlycsökkentés, mivel tudtuk már, hogy milyen 1000 m szint vár a csapatra. Ezért sátrat és egyéb felszíni felszerelést nem vittünk magunkkal. 9 mm-es köteleket szerezünk be a súly- és helycsökkentés érdekében. A vasakat, karbidot nem úszhattuk meg. A jól bevált Rioby fűrógépet sem hagytuk otthon – régi, 20 éves nittekre számítottunk – nagy szükség is volt rá.

Az expedícióra a Papp Ferenc csoportot hívtuk meg, és a Gubacsból is jöttek ketten a nem mindennapi feladatra. Jól ismertük egymást, mindenki megbízott a másikban.

Egy hibát sajnos elkövettünk: az 1979-es térképet vettük alapul a felszerelések összeállításakor, a helyszínen derült ki, hogy néhány aknát, le-törést nem jelöl a térkép. Szerencsénkre a barlang olyan nehéz, hogy feltáróik és az utána következő csapatok sem hozták ki teljesen a bevitt köteleiket, e nélkül nem sikerült volna a végpont elérése.

Indulásunk két lépcsőben zajlott le. Az első csapat (12 fő) késő éjszaka érkezett meg a hegy aljában található buszmegállóba, itt töltöttünk egy aszfaltos éjszakát. Reggeli összehajlás után a helybeliek örömeire elindultunk a hegyre, kocsijainkat az utolsó háznál állítottuk le, remélve, hogy idáig még eljön a hókotró. Hosszú és kemény gyaloglás várt ránk. Estére, de még világosan reméltünk felérni a barlangba, azonnali leszállással. Az út azonban sokkal kimerítőbb volt, mint gondoltuk. A távolság nagyobb részén

az emelkedő és a hómagasság elviselhető volt. Őt óra környékén már teljesen besötétedett, pont a nagyon meredek szakasz előtt. A sötéttel együtt a szél és a hőségi is feltámadt, olyannyira, hogy a nyomaink hihetetlen gyorsasággal tűntek el. A hó magassága miatt az elől haladó embernek hátizsákja nélkül kellett taposnia a többiek számára a havat. A társaság kezdett kimerülni, már a visszafordulásra is gondoltunk a meredek hegyoldalon. Az utolsó pár száz méteren mellig erő hóban, két zsák nélküli ember taposva a nyomot kis csapatunknak. Ingáztunk a zsákokkal a hegyoldalon.

Végre megpillantottuk a házakat, a barlang elérésére már nem volt esélyünk. Fél nyolckor kezdtük kiásni a hóból a nagy ház melletti fűskamrát. Itt végre legalább felülről nem esett a hó, a deszkák között sűvített a szél.

Reggelre mindenkinék mindene megfagyott, ezért néhány dolgot el sem vittünk a barlangba. Hat fő és egy nyomot taposó ember indult az 1000 m távolságra lévő bejárathoz. Két és fél óra múlva érték céljukhoz.

Szűk, jég melletti átbújás után komoly húzat fogadta őket. Irány a barlang mélyebb részei, ott legalább nincs ilyen hideg! Első kis akna után a jég között tatóngó szakadékok. Kis csapatunk azt hitte már novemberben is, hogy ez a végpont felé vezető aknasor.

A 28 méteres akna helyett Ligeti Marci egy ismeretlen nagy aknában lógott. Összes kötelét felhasználva leért az akna aljára. A járat innen egy kisebb letörés után újra aknával folytatódott. Mindenütt gyönyörű jégképződmények. Az aknában egy nittet sem talált, a fűrógép 10-szer felbőgött. A második hatos csapat követte a beszerelő csapatot, csodálkoztunk és örültünk, milyen szép, nagy ismeretlen akna. Varjassy Gyuri (Csóka) az egyik átszerelésnél véletlenül leakasztotta a begét magáról, nagy kiabálás közepette érkezett meg az akna aljára. Szerencsére nem talált el senkit. A pille palackban tartott pálinka itt halálozott el. Egyből meg is lett a névadása az óriási aknánknak (Pálesz-akna).

Későre járt már, ezért úgy döntöttünk, hogy a barlang felső járatába visszamászunk és ott bivakolunk, másnap az ölünkbe hullott új részt feltárjuk és feltérképezzük. A többiek a felső ágat járják be addig.

Leó rajzolja a térképet, én meg leolvastam a Hilti lézeres mérőműszer adatait, nitről nittre. Az akna alján alig várjuk, hogy összeadjuk a mért adatokat és megtudjuk az eredményt. Alig hittük el, de nagyon is igaz: **185 m** mély, gyönyörű jeges akna, átlag 6–8 m átmérővel és oldalablakkal! Megérte a sok szenvedés, magyar barlangásznak igen ritka ez a fajta élmény. A következő nittfűrés P10-es aknába vezetett minket, ezt egy kisebb bontás követi, újabb aknák várnak ránk.

P23-as után még egy 10 méteres, sajnos elérjük a szűk zónák mélységét, -260 m mélyen megálljt parancsol a barlang. A hasadéokban, amiben vagyunk, oldalt eddig még nem látott víz folydogál!

Ettől volt expedíciónk minden eddiginél keményebb: ideiglenes bivakunkban -4,3 fokot mutatott a hőmérős óra. A főzők csak úgy működtek, ha egy másikkal megmelegítette az ember. Ezt leírni nem lehet, ki kell próbálni egyszer! Tanulság: a téli túrára kétszer annyi gázt kell vinni, mint egy nyárirra.

Hétfő este megbeszélés a bivakban, a bejáratától 10 percre, gyönyörű jégtó mellett.

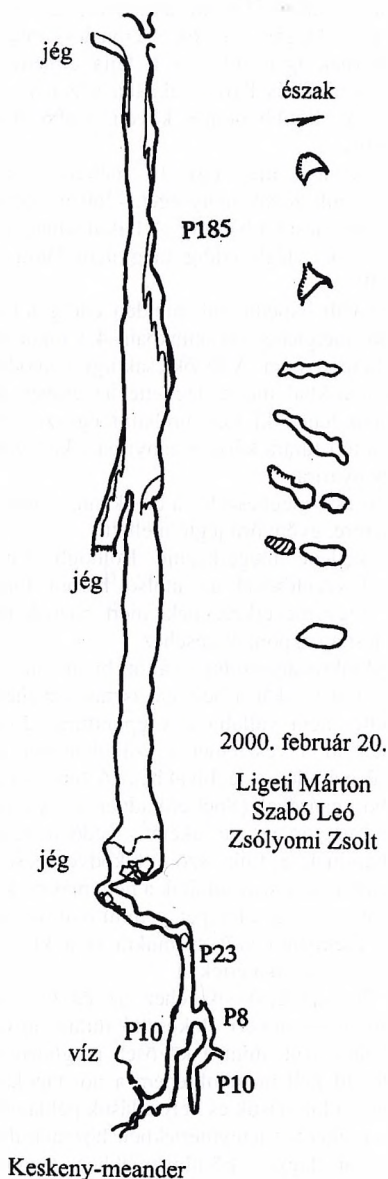
Ma kellene megérkeznie Boldogh Tamás (Bulldog) vezetésével az utolsó három főnek. Fontos, hogy megérkezzenek, mert hoznak még felszerelést a végpont eléréséhez.

Kezd kikristályosodni a váltott bivak, annál is inkább, mert Csókát a beg-leakasztás pszichésen megviselte, nem vállalja a végponttúrát. Jómagam éreztem a vesztemet a szűkületeknél, így Csókával maradok a jégbivakban. A túra vezetését Szabó Lénárdnak (SpeLeó) adtam át. A csapat közösen megtervezi az akciót. Kedden reggel végre befutnak a fiúk, szörnyülködve mesélik, hogy majdnem visszafordultak a hegymászás közben. Nem ismerték a terepet, semmi nyomot nem találtak. Életmentő volt számukra is a kis ház, amelyet késő éjszaka értek el.

A téli expedíció sikeréhez az összeszokott csapat és a novemberi előkészítő túránk ugyanolyan fontos volt, mint a közösen meghozott jó döntések. Itt kell megemlítenem a női tagokat a csapatból, a kitartásuk és helytállásuk példamutató volt, a sikerhez nagymértékben hozzájárultak. A nem várt fagyos körülményekhez meglepő

Scheeloch – új rész

Snapsz (Pálesz)-akna

ügyességgel alkalmazkodott a társaság. Mint Ausztriában mondták, télen nem lehet felmenni a Tennengebirgére, én is ezt ajánlom, inkább nyári

túrákat kell szervezni a területre, túl sok „megcsúszási” lehetőség van útközben.

A Scheeloch a hetedik 1000 m mély barlang, amit magyarok bejártak, de egyben az első téli expedíció!

Zsolyomi Zsolt

A végponti túra

Az a reggel is úgy kezdődött, mint a többi. Zoomfénynél dideregve elhagyjuk a hálózásokat, életet lehelünk a főzöbe, és fölteszünk rá egy másikat. Az hamarosan kellően bemelegszik, az ember jégdarabokat dobál az edénybe, és amíg olvadozik, aktív ugrádozással bemelegíthető a láb is. A meleg vízbe a filter előtt a tartályok kerülnek engesztelésre, fagyottan nem igen jár a pumpa. Nyögvenyelősen szedelőzködünk. Megbeszéljük a programot. Két csapat indul a végpontra. Az első egység ma -450 m-ig beszerel, és a Polski-bivakban tölti az éjszakát. Az ehhez szükséges kötelek az új részekben vannak, ezt a tegnap érkezett harci alakulatnak előbb ki kell szerelnie. Ezalatt a bivakig beszerelő csapat ellátogat a barlang felső részeibe, majd begelés után indul a mélybe. A második egység 12 órával később startol bivakcucc nélkül, és 450 m-en nem áll meg, pihenés nélkül haladnak tovább a végpontig. A Polskiba visszatérve az éppen felkelő első csapat hálózásáiba bújnak és addig pihennek, amíg azok megjárják a végpontot. Ismét meleg váltás, a kettes alakulat néhány beggel kímászik a barlangból, a többiek pedig rápihennek a kiszerelésre. Péntek hajnalra kiér mindenki.

A felső szakaszok bejárása mintegy 130 méter szintkülönbséget jelentő könnyű, másfél órás túra. Agyagporral borított omladékhegyeken mászunk át, a barna felületek és a hatalmas, sötét terek tompán nyelik a fényt. Hatalmasra duzzadó jégtornyokat, lefolyásokat kerülgetünk, nagy termek váltják egymást törmelékes szűkületekkel. Dermesztő a huzat, ami fagyott, az poros.

A jégbivakba visszatérve összepakoljuk a végponti köteleket. Hat beg, meg egy fűró, nagyon nehezek, de ha úgy vesszük, végül is nem sok. Még egy tea, egy karbidolás, elszöszmötölünk ezzel-azzal, indulhatunk. (Ligeti Marci, Szabó Dénes, Kertész Ákos, Hegyi Zoli, Vajdics Pac Andi, SpeLeó alkotja a rohamcsapatot).

Az első akna hihetetlenül rozsdás, fagyott nittjei előrejelzik a viszonyokat, p28, p7 – fantasztikus jégképződmények között ereszkedünk, egy hokipályára érkezünk és egy csúszdán haladunk tovább. A harmadik akna tetejét teljesen be-

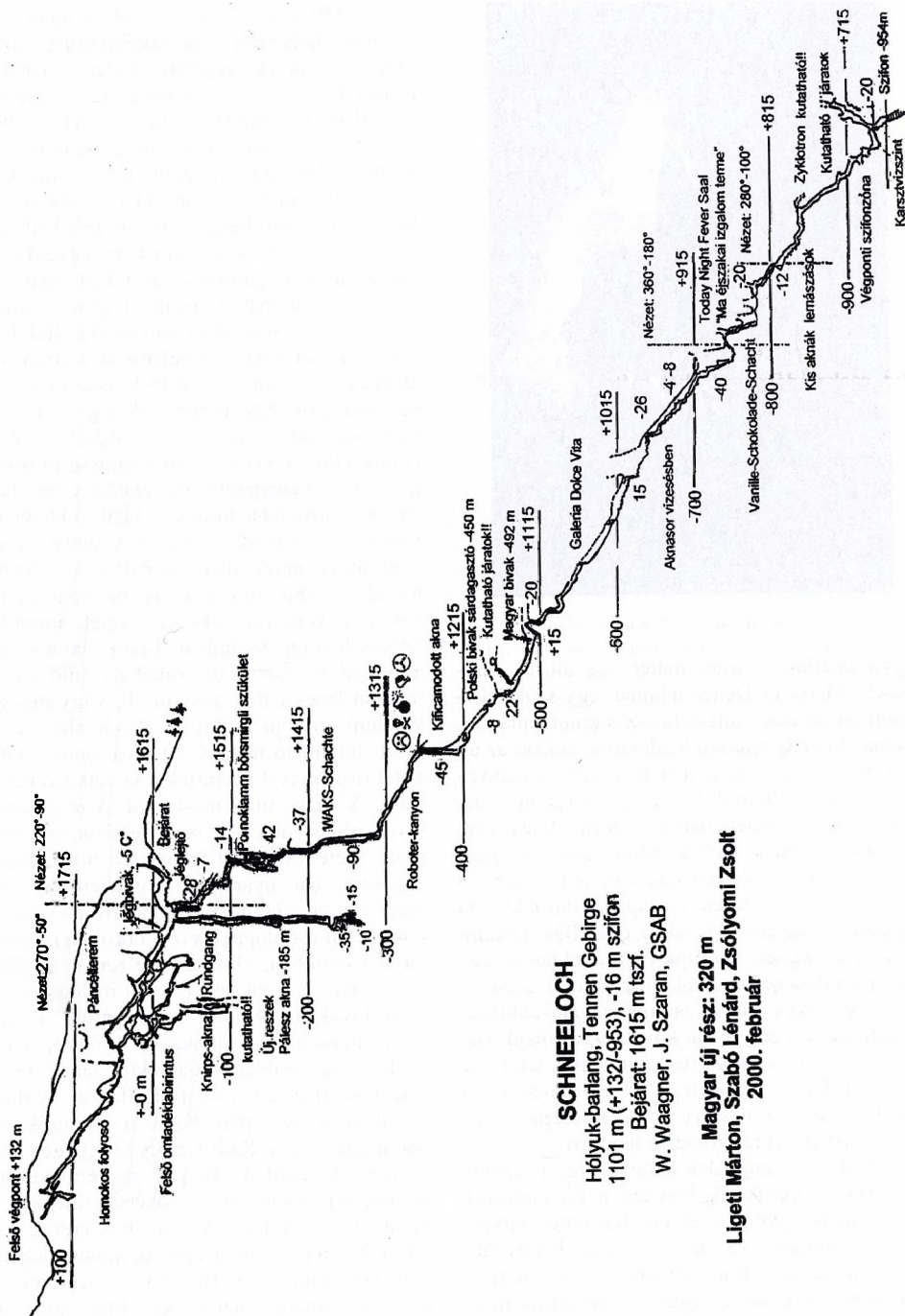
Jégképződmények a Schneelochban

fagyva találjuk – több méter jég ült rá. Szerencsére Marci és Dénes találnak egy szűk, eltömődött hasadékot, amiből hosszas munka után kizizzadnak két nagyméretű jégdarabot, szabad az út.

A beszerelési vázlatot régi térkép és hiányos leírás alapján állítottuk össze, az aknák meg nagyon eszik a köteleket, hamar kiderül, hogy nem lesz elég a felszerelésünk ahhoz, hogy leérjünk 450 m-ig. Ákos visszamászik a bivaikba még két huszasért. 150 méteren elérjük a Pornoklamm szűkületét. Csavaros egy akna beszállás, lábaimmal a mélységnek kalimpálva próbálgatom egy ideig a medencecsontomat, míg sikerül átcsúsznom. Szeszélyes alakú, csillogó jégalakzatokkal díszített negyvenes akna következik, majd egy harmincas, amit a vázlat (térkép) nem is jelöl! Az alpesi tél fagyos lehelete, 200–250 méterig is lehatol, jéggé dermedtve minden csepp vizet, szétporlasztva az öreg fosszilis aknákat.

A barlangot lengyelek kutatták úgy huszonöt éve. Más elképzeléseik lehettek a biztonságról: akna szájában nemigen telepítettek nittet, egyébként csak minden harmadik szükséges helyre fűrtak, de azt is úgy, hogy az majd félig kilógjon. Nyilván tiszta rozsa az egész, a menetfűró nemigen pihen. Sűrűn felhördül a sokat látott Ryobi is, hogy 8-as lyukat fűrjön a HSA töcsavarnak. Az aknák vége előtt rendszeresen kifogyunk a kö-

télből. Mit lehet tenni – az akna aljától 4 m-re csomón átszerelés egy kötélgyűrűre, aztán az utolsó másfelet leugrani. Kifele menet majd ágaskodunk. 300-on vagyunk, egy vízszintes járatszakasz kezdeténél. A túrát a térkép felett tervezgetve a Roboter-kanyont gondoltuk a nehéz résznek. De amit itt találtunk, az minden képzetetet felülmúlt. A meanderek olyan szűkek, hogy a nagyobb beeket néhol szét kell pakolni, hogy átférjenek. Csatárláncban, egyenként adogatjuk át végtagjainkat. 2 és fél óra alatt tesszük meg ezt a 100 métert, legalább a hangulatunk vig. A következő 50-es akna omladékból indul. Olyan rossz a kőzet, hogy a leheletől is szétreped. Ahol akad egy tenyérnyi szilárdnak tetsző folt a falon, oda behajtok egy nittet, valahogy csak sikerül biztonságossá tenni ezt a szakaszt. -400 m-en látunk először vizet. A Heimstrasse mosott, széles, nagy meanderébe ereszkedünk be. Ívelt és darabos formákba törnek a falak. Odébb meg a vastól rozsdavörös, töredezett kőzetbe gyönyörű, matt fényű hullámokat formált a víz. Szélesedő töcsák combfeszítő traverzekbe kényszerítenek, beterít a szertefröccsenő vízpermet, amint kisebb letöréseken igyekszünk át. Talán a fáradtság, talán a rétegdőlés teszi, de valahogy minden fogás, minden lépés lejtős, rosszul áll, vagy nincs is. A kötelünk viszont elfogyott. A sár alatt, a vízben itt-ott fellelhető néhány 20 éves lengyel vitorlásoktél foszlánnyal beépítjük a következő két lemászást. A vázlat itt is mást jelöl. A magasan nyíló bivaik oldalágot észre sem vesszük, túlmegyünk rajta. Szerencse, mert igénytelen függőágyas sárdagasztó, bár nyáron az egyetlen árvízmentes hely. 500-on találunk egy lakályos kis termecskét. Csendesen csordogál a víz a falról, apró kézmosó töcsa a sarokban, s hozzá közel sima mosott sóder az ágyunk. 2–3 fok lehet, 8-cal melegebb, mint a főnti bivaikban. Hamar bedurrantjuk a főzőket, rástartolunk a hálózásokra és a jól végzett munka kellemes zsidbadsága lüktet fáradt tagjainkban, miközben a vacsorát kanalazzuk. Valamikor az alvásidő közepén befut a második csapat (Boldogh Tamás, Rádi Károly és Kovács Ferike), néhány keresetlen szóval megemlékeznek a Roboterről, aztán elnyeli őket a sötétség, folytatják a beszerelést. A végpontoszerelők visszatértevel és a horizontális pózok minden lehetséges változatát kimerítve, 16–18 órás hentergés után, örömmel válunk el hálózásajainktól. Sajnos a fiúk nem jutottak a végpontra, -800-on elfogyott a kötelük, és fáradtan, ilyen nagy mélységben a hátralévő apró aknáknak szabadmászásra nem

SCHNEELOCH

Hólyuk-barlang, Tennen Gebirge
 1101 m (+132/-953), -16 m szifon
 Bejárat: 1615 m tszf.

W. Waagner, J. Szaran, GSAB

Magyar új rész: 320 m
 Ligeti Márton, Szabó Lénárd, Zsólyomi Zsolt
 2000. február

vállalkozhattak. A bivak után a Klap-klap-mean-der és a Galéria dolce vita járata vezet tovább lefelé. Igazi öröm a tágas, széles meanderben rohanó vízfolyás mellett mászni, haladni. Közben tovább gyűjtjük a kötélcafátokat, még szükség lehet rájuk. A Today Night Fever Saal egy nagy terem, a távoli vízmorajlás és a sötét tónusú falak sajátos, nyomott hangulatot árasztanak. Néhány méter felmászás – dübörög a huzat –, majd egy halandzsál a híg sárban és kezdődik a találó nevű Vanilia-Schocolade látványos aknasora. Egy hatalmas, széle-hossza-teteje nincs kürtő oldalában ereszkedünk apró lépcsőkön, letöréseken, vizesés mellett. Kicsit odébb bokáig járunk a falakról lefolyt csokoládéban, de két méter magasan éles, egyenes határ – fölötte a fal vaniliapudinggal van kikenve. Nagyon képszerű. 800-on majdnem megakaszt egy határeset mellszorító, aztán egymásra billent kötömbök között meglátjuk az utolsó beépített akna beszállását, eddig futotta Bulldogéknak a kötél. Ereszkedés után hosszas omladékban való tekergés következik, majd beérünk a szifon-zónába.

Még 80–100 m van hátra a végpontig, de a falakon látszik, hogy hóolvadás vagy nyári árvíz idején idáig gyakran megtelik a barlang. 3 m átmérőjű, fekete zsíros fényben csillogó, hullámosra mosott csöben haladunk. A barlang legmegkapóbb részében járunk, bár most csontszáraz, érezhető az áradó víz vad, dübörgő ereje. Az egyik emelkedő folyosószakasz alján rengeteg, teljesen simára csiszolt kőfocilabda gyűlt össze. Lépteink keltette éles csattogásukat fülsértővé visszhangosítják fel a falak. Szűkös kötélcafát készletünk takarékos bánásmódra kényszerít. A hosszabb-rövidebb ferde ereszkedésekből Marci mindig lehozza a kötelet. Kell is, mert az utolsó 10 m nem mászható. A szifon csendes, sejtelmes zöld, titokzatos vízébe mélyen belelátni. 1101 m – körbeadjuk a rituális végpontoszalonnát végpont-

mustárral. Idővel, energiával jól állunk. Hogy a bivakkirályok tudjanak bőségesen pihenni, próbáljuk a túrát 12 órára kihúzni. Különösebb problémát persze nem okoz úton-útfélen megülni. Kifele menet az omladékban Dénes combját egy 15 kilós kő találja el, szegénynek keze-lába szanaszéjjel, gurul lefele az omladékon. Napokkal később is tenyérnyi lila folt éktelenkedik a találat helyén. Hajszálon múlt a komoly következményekkel járó baleset. Bár a vékonydögájúak föl sem veszik, a lapító a hordómellűeket fölfelé megizzasztja. Egyéb köztéték nélkül, kellemesen felkorzózunk 500-ra. A bivakban nyögvenyelősen ébrednek a fiúk – tegnapi kimerítő napjuk után még a 12 órás alvás is kevésnek bizonyult. A hálószákból, leereszkedő szempillák alól figyeljük, ahogyan felmarkolják a három végponti beget meg a fűrögépet, és elcsörömpölnék a kijárat irányába. Alvás után a már ismert járatokon és aknákon krollozunk kifelé. A Roboter nem lett tágasabb, a begek sem lettek sokkal kisebbek. Láncba állunk, préseljük kifele a disznókat. A kiszerezés fennakadás nélkül halad. Az overall minden húzásnál tüdőfacsaró porfelhőt lövell ki. Az utolsó szakaszon Frédiék elének jönnek, segítenek a cipekedésben. Péntek reggel 6 körül megérkezünk a fagyos bejáratú bivakba.

Időben vagyunk, sietve és dideregve pakoljuk össze zsákjainkat, átöltözünk, és kilépünk a világgosságra. A ködös fenyvesben a mély hó ellenére gond nélkül leérünk az autókhoz.

Ilyen is ritkán adódik az emberrel: reggel egy alpesi ezres barlang sötét mélyén ébred, de este már a saját meleg ágyában hajtja álomra a fejét.

Összességében a nehéz felszíni és barlangi viszonyok ellenére sikeres túrát tettünk. Az időközben felmerülő körülményekhez igazított terveink hatékonyan bizonyultak. Emlékezetünk élménydús hetet őriz.

Szabó Lénárd

Az expedíció résztvevői: *Borzsák Veronka, Susztek Andrea, Vajdics Andrea, Boldogh Tamás, Zsigmondy Szabolcs, Hegyi Zoli, Kertész Ákos, Kovács András, Kovács Ferike, Ligeti Márton, Rádi Károly, Szabó Dénes, Szabó Lénárd, Varjassy György és Zsolyomi Zsolt.*